

Yrkes högskolan

OMRÅDESANALYS 2024

Hantverk och lärling

Myndigheten för yrkes högskolan

Innehållsförteckning

Inledning	3
Innehåll	4
Yrkehögskolans utbildningsinriktningar	4
Avstämningar	4
Yrkehögskolans statistik	5
Bedömning av platsernas utveckling	5
Hantverk och lärling	6
Utfall ansökan 2023 för YH-programmen	7
Resultat från genomförda utbildningar	9
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt	12
Regionalt utbud och regional efterfrågan	21
Bedömning av utvecklingen för nya platser med start från 2025	23
Definitioner	24

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning och hur många platser som kan beviljas för start.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens

beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- Utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- Resultat från genomförda utbildningar
- Beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- Regionalt utbud och regional efterfrågan
- Bedömning av nya platser

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från *Svensk utbildningsnomenklatur* (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på arbetsmarknadens utveckling.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med berörda branscher eller andra relevanta aktörer där så har varit möjligt, som har kunnat bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns mycket statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- outnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt outnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas och hur många platser som kan beviljas för start 2025.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Hantverk och lärling

Denna områdesanalys omfattar ett antal utbildningsinriktningar inom traditionellt hantverk. De leder till yrkesroller som bidrar till att utveckla eller att bevara ett yrkeskunnande, som är av intresse för individen och för samhället.

Traditionella hantverksyrken, lärling	SUN-KOD 999za
Tapetserare	SUN-KOD 543xa
Sadelmakare	SUN-KOD 542da
Trätekniker, hantverk	SUN-KOD 543cb
Timmerhusbyggare	SUN-KOD 582db
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	SUN-KOD 582dy

Urmakare	SUN-KOD 521cu
Musikinstrumentmakare	SUN-KOD 543cc
Guldsmed	SUN-KOD 215zb
Glasblåsare	SUN-KOD 215za
Övriga utbildningar konsthantverk	SUN-KOD 215zy

Utfall ansökan 2023 för YH-programmen

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Traditionella hantverksyrken, lärling	1	1
Tapetserare	1	1
Sadelmakare	0	-
Trätekniker, hantverk	5	5
Timmerhusbyggare	1	1
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	1	1
Urmakare	1	0
Musikinstrumentmakare	0	-
Guldsmed	0	-
Glasblåsare	1	1
Övriga utbildningar konsthantverk	0	-

Källa: MYH.

**Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår.
Färgmarkeringen visa vilka år som kommande beslut kan påverka.**

Utbildningsinriktningar	2024	2025	2026	2027	2028
Traditionella hantverksyrken, lärling	105	105	140	85	15
Tapetserare	16	16	26	26	16
Sadelmakare	14	7	12	12	12
Trätekniker, hantverk	41	55	55	49	35
Timmerhusbyggare	14	14	14	14	14
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	42	42	38	12	12
Urmakare	12	12	12	12	12
Musikinstrumentmakare		7	7	7	
Guldsmed	10	10	10	10	10
Glasblåsare		12	12	12	
Övriga utbildningar konsthantverk	24	24	24	8	

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2024 påverkar i huvudsak slutåret 2027 och framåt eftersom utbildningarna ofta är mellan 400 och 600 yrkeshögskolepoäng långa. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningsomgång och på så vis byggs utflödet på framåt.

I utbildningsinriktningen traditionella hantverksyrken, lärling finns utbildningar med lärlingsupplägg. För denna typ av utbildningar bestäms först när utbildningen startar vilka yrkesroller som platserna ska leda till. Myndigheten kan därmed inte visa hur många utbildningsplatser som går till respektive yrkesroll innan utbildningarna har genomförts.

Det finns ytterligare några utbildningar med hantverksinriktning som denna områdesanalys inte omfattar. Utbildningsinriktningen skräddare tas upp i områdesanalysen *Textilproduktion*. Det kan även finnas utbildningar med hantverksinriktning som tas upp i områdesanalyserna *Grafisk design och foto* samt *Industri- och produktdesign och CAD-konstruktion*.

YH-flex

Utöver ovan redovisade utbildningsplatser har 20 platser för 2024 beviljats inom YH-flex till utbildningsinriktningen traditionella hantverksyrken, lärling.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste åren.

Utbildningsinriktningar	2020	2021	2022
Traditionella hantverksyrken, lärling	68 %	68 %	71 %
Tapetserare	61 %	83 %	76 %
Sadelmakare	..	62 %	67 %
Trätekniker, hantverk	78 %	56 %	70 %
Timmerhusbyggare	69 %	31 %	50 %
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	58 %	69 %	73 %
Urmakare	83 %	92 %	75 %
Musikinstrumentmakare	57 %	..	44 %
Guldsmed	46 %
Glasblåsare	70 %	77 %	62 %
Övriga utbildningar konsthantverk	73 %	..	64 %
Totalt för yrkeshögskolan	72 %	70 %	67 %

Källa: SCB.

Om en cell är prickad är antalet observationer för få för att uppgift ska kunna visas.

Uppgift om andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen från senaste mätningen kan inte ges för någon av utbildningsinriktningarna. Däremot kan ett sammanräknat resultat visas baserat på de tre senaste åren för utbildningsinriktningarna trätekniker, hantverk och traditionella hantverksyrken, lärling.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2020–2022 sammanräknat).

Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Överensstämmelse arbete – utbildning		
		Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Trätekniker, hantverk	63 ± 13
Traditionella hantverksyrken, lärling	87 ± 7	64 ± 10	21 ± 9	15 ± 7
Totalt för yrkeshögskolan	89 ± 0	65 ± 0	24 ± 0	10 ± 0

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: MYH.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2021	2022	2023
Traditionella hantverksyrken, lärling	0 %	0 %	0 %
Tapetserare	6 %	12 %	0 %
Sadelmakare	29 %	21 %	0 %
Trätekniker, hantverk	23 %	22 %	0 %
Timmerhusbyggare		0 %	0 %
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	4 %	27 %	2 %
Urmakare	0 %	0 %	0 %
Musikinstrumentmakare		0 %	0 %
Guldsmed	0 %	20 %	20 %
Glasblåsare	50 %	44 %	
Övriga utbildningar konsthantverk	8 %	25 %	29 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	12 %	11 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden varierar mellan de olika utbildningsinriktningarna och kan pendla kraftigt från ett år till ett annat. Examensgraden för guldsmed, musikinstrumentmakare och timmerhusbyggare ligger dock långt under yrkeshögskolans genomsnitt för 2022.

Uppgift om andel i arbete kan bara erhållas för trätekniker, hantverk och smala hantverksyrken med lärlingsupplägg. Resultatet för smala hantverksyrken med lärlingsupplägg ligger ungefär i nivå med genomsnittet för yrkeshögskolan. Resultatet för trätekniker, hantverk ligger långt under genomsnittet.

Uppgift om arbetets överensstämmelse med utbildningen kan enbart erhållas för smala hantverksyrken med lärlingsupplägg. Här ser det ut som att resultaten ungefär motsvarar yrkeshögskolans genomsnitt. Samtidigt är konfidensintervallet ganska högt, vilket innebär viss osäkerhet i tolkning av resultat.

Flera av utbildningsinriktningarna har fyllt de tilldelade utbildningsplatserna det senaste året. De inriktningar som ligger något högt avseende outnyttjade platser är guldsmed och övriga utbildningar konsthantverk.

Slutsats

Examensgraden för de utbildningsinriktningar som ligger långt under genomsnittet behöver förbättras.

Då det saknas uppgift avseende andel i arbete och arbetets överensstämmelse för flertalet av utbildningsinriktningarna går det inte att se i vilken utsträckning utbildningarna leder till jobb.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Det finns goda möjligheter till utbildning i olika hantverksyrken inom yrkeshögskolan och utbudet omfattar både ordinarie utbildningar och utbildningar med lärlingsupplägg.

Nämnden för hemslöjdsfrågor har kartlagt de olika utbildningsvägarna för slöjd och kulturhantverk i rapporten *Olika vägar till slöjd* (2022). Rapporten lyfter fram att utbildningssystemets struktur möjliggör ett diversifierat utbud av utbildningar inom slöjd och kulturhantverk men att förhållandet mellan utbildningarna är komplext. Det innebär att studenter inom slöjd och kulturhantverk behöver vara väl insatta i såväl struktur som i förhållandet mellan de olika utbildningarna för att kunna göra väl underbyggda studieval då det finns skillnader i utbildningslängd, innehåll, kostnad samt önskad examensnivå.

Att vara yrkesverksam inom ett traditionellt hantverksyrke kan innebära att man behöver arbeta som egen företagare om det inte finns ett anställande arbetsliv i någon större utsträckning. Det är inte ovanligt att yrkesverksamma inom hantverk arbetar som kombinatörer, det vill säga att man kombinerar utövandet av sitt hantverksyrke med ytterligare ett eller flera arbeten för att kunna försörja sig. Men det kan också finnas möjlighet till anställning inom offentlig verksamhet som exempelvis muséer, studieförbund eller som hemslöjdskonsulent i landets regioner.

Innan områdesanalysen går in på respektive utbildningsinriktning ska begreppet smala yrkesområden först belysas.

Smala yrkesområden

De utbildningsinriktningar som omfattas av denna områdesanalys innehåller bland annat utbildningar som leder till så kallade smala yrkesområden inom yrkeshögskolan. Denna typ av utbildningar skiljer sig åt från andra yrkeshögskoleutbildningar. De yrkesområden som utbildningen leder till behöver inte vara efterfrågade av ett anställande arbetsliv och därför ser en sådan utbildningsansökan lite annorlunda ut. Utbildningarna ska i stället bidra till att utveckla eller bevara ett yrkeskunnande som är av betydelse för individen och för samhället. I många fall handlar det om traditionella hantverksyrken.

De examinerade från dessa utbildningar ska dock helt eller delvis kunna försörja sig på yrkeskunnandet. De tjänster som utövandet av dessa yrkesroller leder till behöver således vara efterfrågade av samhället. Det betyder att det ska finnas en efterfrågan från privatpersoner och offentlig såväl som privat verksamhet på det som den yrkeskunnige utövar eller de produkter som denne tillverkar. Det kan ändå finnas en liten arbetsmarknad för denna typ av yrkesroller, men vanligt förekommande är att utövare av denna typ av yrken driver eget företag. Om efterfrågan på kompetens från arbetslivet växer eller utgör en betydande del kan yrkesområdet komma att upphöra att anses som ett smalt yrkesområde. Det är myndigheten som beslutar om huruvida ett yrkesområde är att anses som smalt eller ej och bedömningen sker per utbildningsansökan.

Smala yrkesområden omfattar en stor variation av utbildningar. Det kan vara utbildningar inom specifika hantverksyrken eller utbildning inom ett traditionellt yrkeskunnande där ny teknik har förändrat branschen, men där traditionella kunskaper fortfarande behövs inom en begränsad nisch eller omfattning.

Bedömningen om en utbildning anses leda till ett smalt yrkesområde eller inte sker i samband med handläggningen av utbildningsansökan. Som underlag till den bedömningen kan denna områdesanalys komma att användas. Exempel på indikatorer som kan användas för att avgöra om ett yrkesområde kan anses smalt eller inte är följande:

- myndighetens fastslagna definition av vad ett smalt yrkesområde är
- tydlig yrkesgrupp enligt SSK i vilken officiell statistik kan användas
- antal anställda och i förhållande till antal egna företagare
- förekomst av yrkesprognos från Arbetsförmedlingen
- relevanta rapporter och underlag från branschorganisationer.

Sammanfattningsvis består den egentliga skillnaden i hur ansökan bedöms. Om en utbildning bedöms tillhöra ett smalt yrkesområde fästs inte lika stor betydelse vid anställningsbehov från arbetslivet, eftersom det helt enkelt kan saknas efterfrågan på kompetens för yrkesområdet. Ofta kan det dock finnas en kombination av både anställda och egna företagare för en yrkesgrupp, vilket försvårar bedömningen om en utbildning tillhör ett smalt yrkesområde eller ej.

Områdesanalysen går nu in på respektive utbildningsinriktning.

Traditionella hantverksyrken, lärling

Utbildningsinriktning traditionella hantverksyrken, lärling samlar en variant av yrkeshögskoleutbildning som kallas för lärlingsutbildning. Anordnare som bedriver denna typ av utbildningsupplägg har utbildningsplaner som kan leda till stort antal olika yrkesområden. Det är dessutom möjligt för anordnarna att lägga till utbildningsplaner för än fler yrkesområden efterhand. Det är inte på förhand givet vilka yrkesroller som utbildningsplatserna kommer att leda till när myndigheten fattar beslut om statsbidrag. Upplägget baseras på att varje studerande måste ha en garanterad lärlingsplats hos en mästare för att kunna komma i fråga för en utbildningsplats.

De yrkesområden som följer här nedan är alla exempel på yrkesområden som går att utbilda sig till via lärlingsupplägget. För vissa yrkesområden finns även ordinarie YH-program. Utbildning till dessa yrkesområden eller yrkesroller kan alltså ske både via lärlingsutbildning och via ordinarie YH-utbildning. De yrkeskompetenser som däremot inte återfinns inom det ordinarie utbudet kan riskera att dö ut om utbildning inte sker via lärlingsupplägget.

Exempel på yrkesroller som går att utbilda sig till via lärlingsupplägget är följande:

Attributmakare	Bokbindare	Brodör	Bryggare
Båtbyggare	Bössmakare	Charkuterist	Ciselör
Damskräddare	Dekopör	Dekorationsmålare	Dekormålare
Dekorsnickare	Dockmakare	Duodji	Emaljerare
Finsnickare	Fönsterrenoverare	Fönsterhantverkare	Förgyllare
Gardinmakare	Garvare	Gjutare	Glasblåsare
Glashantverkare	Gravör	Guldsmed	Gördelmakare
Handskmakare	Hattmakare	Herrskräddare	Inredningssnickare
Juvelfattare	Kakelugnsmakare	Kapellmakare	Keramiker
Klänningskräddare	Konstsmide	Konstglasmästare	Konstinramare/rammakare
Kopparslagare	Korgmakare	Kristallkronemakare	Krukmakare
Kyrko- och brukstextilrenoverare	Körsnär	Låssmed	Maskmakare
Maskör	Mattrestauratör	Metalltryckare	Metallrestauratör
Modist	Murare	Musikinstrumentmakare	Musikinstrumentreparatör
Målningsrestauratör	Möbelrenoverare	Möbelrestauratör	Möbelsnickare
Paraplymakare	Patinör	Perukmakare	Porslins- och glasrestauratör
Pralinör	Rammakare	Repslagare	Renoveringssmide
Riggare	Romskt hantverk	Sadelmakare	Segelmakare
Silversmed	Skeppstimmerman	Skomakare	Skräddare
Skyltmakare	Smed	Spinnare	Stenhuggare
Stickare	Stuckatör	Styckare	Takläggare
Tapetmakare	Tapetserare	Tatuerare	Timmerman
Traditionellt smide	Träbildhuggare	Träformmakare	Tunnbindare
Tygtryckare	Typograf	Ullrådgivare	Urmakare
Vagnmakare	Vapensmed	Verktygsmakare	Väskmakare
Vävare	Ystare	Zoologisk konservator	Ädelmetallsmed
Ädelstensslipare			

Grundläggande utbildning till några av ovanstående yrkesområden ges via hantverksprogrammet på gymnasiet, antingen genom en egen inriktning eller inriktningen övriga hantverk. De utbildningar som får förekomma inom övriga hantverk är:

- Bössmakare
- Glasblåsare
- Guldsmed
- Juvelfattare
- Kakelugnsmakare
- Keramiker
- Sadelmakare
- Segelmakare
- Silversmed
- Skomakare
- Smed
- Sotare
- Tapetserare
- Timmerman
- Urmakare

Källa: skolverket.se

Några av yrkesrollerna inom lärlingsutbildningarna är mer populära att söka bland de studerande än andra. För att inte antalet platser ska leda till överetablering inom ett yrkesområde anger myndigheten i beslut om statsbidrag för lärlingsutbildningarna ett maxtak på antal utbildningsplatser som inte får överskridas per år. Utbildningsanordnare ska även rapportera in till myndigheten vilka platser som går till vilka yrkesområden och rapportera in antal examinerade per yrkesområde vid utbildningens slut. Detta så att myndigheten kan göra uppföljningar av hur kompetensförsörjningen till de olika yrkesrollerna ser ut. Återrapporteringen var inte fullständig vid skrivandet av denna områdesanalys men det var minst 20 smala yrkesområden representerade år 2023.

Tapetserare

En tapetserare, eller möbeltapetserare, arbetar med att stoppa om och klä om möbler men också med dynor och textil inredning. Förberedande utbildning till tapetserare finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till tapetserare och möjlighet till lärlingsutbildning. Yrket kan bedrivas som anställd eller som egenföretagare. För att driva eget företag behöver en tapetserare utöver att kunna hantverket också ha ett intresse för inredning och stil. Anställande företag finns inom möbelindustrin.

Enligt föreningen Sveriges tapetserarmästare är etableringsgraden efter genomförd utbildning god och många är kvar i yrket även efter några år. Föreningen bedömer att yrkeskåren inte kan krympa mer än den har gjort fram till idag och att det behövs ny kompetens som kan ta vid efter de som går i pension. Enligt myndighetens kontakt med Trä- och möbelföretagen kan tapetserare även vara attraktiva för anställning inom trä- och möbelindustrin.

Tapetserare ingår i yrkesgruppen 7533 – tapetserare. Antalet anställda i yrkesgruppen uppgick enligt Statistikmyndigheten SCB år 2022 till 400 och antalet egna företagare uppgick till 348. Av de anställda hade 212 personer gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Det var 65 personer som hade en eftergymnasial utbildning som var kortare än tre år. 33 personer hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer.

Rekryteringsbehovet inom en viss yrkesroll påverkas bland annat av pensionsavgångar. I yrkesgruppen fanns det enligt SCB:s statistik 50 personer i åldersgruppen 55–59 år. Ett antagande är att de beräknas börja gå i pension under perioden 2028–2032. Pensionsavgångar i gruppen egna företagare är inte kända men antas ligga runt samma antal som de anställda då de båda grupperingarna anställda och egna företagare är ungefär lika stora. Det skulle innebära att cirka 100 personer går i pension under perioden, eller i snitt 20 per år. Utflödet via yrkeshögskolan summerar för närvarande till cirka 15–25 utbildningsplatser per år. Lärlingsutbildningarna kan också bidra med platser varje år.

Sadelmakare

Sadelmakare arbetar med skinn och läder med allt från sadlar, seldon och väskor till bilklädslar och inredning. Förberedande utbildning till sadelmakare finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till sadelmakare och möjlighet till lärlingsutbildning.

Sadelmakare ingår i yrkesgruppen 7534 – läderhantverkare och skomakare. Eftersom denna yrkesgrupp också består av skomakare går den inte att utgå från i denna områdesanalys. Men enligt Sadelmakarnas branschorganisation (SBO) består yrkeskåren av cirka 150 egna företagare. De som examineras från utbildningarna behöver därför ha kunskap om eget företagande och räkna med att starta eget för att kunna försörja sig inom yrket.

Enligt SBO går ungefär en sadelmakare i pension per år medan det tillkommer två till tre per år. Det skulle innebära att merparten av de studerande inte går vidare till att utöva yrket professionellt efter avslutad utbildning. Det är på gränsen till brist på kompetens i branschen och det vore önskvärt att fler går vidare till eget företagande menar SBO. Enligt myndighetens kontakt med Trä- och möbelföretagen kan sadelmakare även vara attraktiva för anställning inom trä- och möbelindustrin.

Utförelsen via yrkeshögskolan summerar för närvarande till 12 utbildningsplatser per år. Lärlingsutbildningarna kan också bidra med platser.

Trätekniker, hantverk

Förberedande utbildning finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning finsnickeri. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till finsnickare och möjlighet till lärlingsutbildning. I utbildningsinriktningen trätekniker, hantverk ingår utbildning till finsnickare, möbelrestaurerare, möbelsnickare, träbildhuggare och träsnidare.

I yrkesgruppen 7522 – fin-, inrednings- och möbelsnickare fanns det enligt statistik från SCB 4 180 anställda 2022 och 1 112 egna företagare år 2022. Av de anställda hade 2 754 personer gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Det var 496 personer som hade en eftergymnasial utbildning som var kortare än tre år. 221 personer hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer.

Rekryteringsbehovet inom en viss yrkesroll påverkas bland annat av pensionsavgångar. I yrkesgruppen fanns det enligt SCB 535 personer i åldersgruppen 55–59 år. De beräknas börja gå i pension under perioden 2028–2032. Pensionsavgångar i gruppen egna företagare är inte kända men antas ligga runt samma antal som de anställda proportionellt sett, vilket utifrån detta antagande skulle uppgå till cirka 142 personer under samma tidsperiod. Det skulle innebära att cirka 677 personer går i pension under perioden, eller i snitt 135 per år. Dimensioneringen via yrkeshögskolan summerar i nuläget till cirka 50 utbildningsplatser per år. Lärlingsutbildningarna kan också bidra med platser.

Enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos för fin-, inrednings- och möbelsnickare kommer det att vara små möjligheter till arbete på fem års sikt. Enligt myndighetens kontakt med Trä- och möbelföretagen kan hantverksutbildade inom trätekniskt hantverk även vara attraktiva för anställning inom trä- och möbelindustrin.

Timmerhusbyggare

Förberedande utbildning till timmerman finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning inom timring och möjlighet till lärlingsutbildning.

Yrkesgrupp för timmerman är 7111 – träarbetare, snickare med flera. Statistik från SCB för 2022 visar att en övervägande majoritet av de anställda inom yrkesgruppen saknar eftergymnasial utbildning. Endast fem procent av de anställda har en eftergymnasial utbildning kortare än tre år, vilket inkluderar de flesta yrkeshögskoleutbildade.

Rekryteringsbehovet inom en viss yrkesroll påverkas bland annat av pensionsavgångar. Av SCB:s yrkesregister för 2022 framgår att andelen anställda i åldern 60–64 år i yrkesgruppen träarbetare, snickare med flera är åtta procent. Andelen anställda i åldern 55–59 år är elva procent. Yrkesgruppens totala storlek är drygt 50 600 personer. Men timmermännen utgör endast en liten del av denna yrkesgrupp, vilket gör det svårt att dra några slutsatser om kompetensbehov utifrån väntade pensionsavgångar. Enligt Arbetsförmedlingens yrkesbarometer är det små möjligheter till arbete 2024 för denna yrkesgrupp sammantaget. Efterfrågan väntas dock öka på fem års sikt.

Övriga utbildningar byggnadssnickeri

I denna utbildningsinriktning ingår olika utbildningar inom byggnadsvård. Det finns en rad regionala nätverk för byggnadsvård runt om i Sverige och myndigheten har varit i kontakt med Svenska byggnadsvårdsföreningen, som arbetar med att skydda, vårda och bevara byggnader och bebyggelsemiljöer. Föreningen har cirka 6 000 medlemmar, varav många är verksamma inom sektorn samt cirka 200 företagsmedlemmar. Företagsmedlemmarna består i huvudsak av en- och fåmansbolag.

Svenska byggnadsvårdsföreningen bekräftar att det finns ett stort behov av kompetens för arbete med byggnadsvård som till exempel fönsterhantverkare, timmermän och dekorationsmålare. Föreningen identifierar också ett behov av påbyggnadskurser inom ombyggnad och transformation för arkitekter och samhällsplanerare, för att främja utvecklingen av miljömässig hållbarhet inom byggnation. Enligt myndighetens kontakt med Trä- och möbelföretagen kan utbildade inom byggnadsvård även vara attraktiva för anställning i små företag inom byggbranschen.

Guldsmed

Guldsmedsyrket är ett tekniskt krävande hantverksyrke med metaller i verkstadsmiljö. Design och konstruktion ska kunna omsättas och utföras i praktiken med hjälp av maskiner och genom manuellt arbete. Förberedande utbildning inom guld- och silversmide kan ske inom gymnasieskolans hantverks-program med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till guldsmed och möjlighet till lärlingsutbildning. De båda utbildningsalternativen inom yrkeshögskolan ger genom sina upplägg lite olika kunskaper, färdigheter och kompetenser. Lärlingsupplägget ger mer erfarenhet i det praktiska hantverket medan den ordinarie utbildningen innehåller delar som CAD och eget företagande. Innan utbildningarna kom till inom yrkeshögskolan var utbildning till guldsmed sex år lång och utgjorde en kombination av de nuvarande lärlings- och guldsmedsutbildningarna.

Sveriges guldsmedsmästares riksförening bekräftar till myndigheten att det finns en i antal liten men skriande brist på erfarna guldsmeder. Det kan dock ta lång tid för en nyutbildad guldsmed att etablera sig, både som anställd och som egen företagare och det kan behövas antingen kompletterande utbildnings- eller lärlingstid för att bli en fullodig guldsmed.

Guldsmed ingår i yrkesgruppen 7312 – guld- och silversmeder. Antalet anställda uppgick enligt statistik från SCB år 2022 till 369 och antalet egna företagare uppgick till 330. Av de anställda hade 185 personer gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Det var 92 personer som hade en eftergymnasial utbildning som var kortare än tre år. 39 personer hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer.

Rekryteringsbehovet inom en viss yrkesroll påverkas bland annat av pensionsavgångar. I yrkesgruppen fanns det enligt SCB 55 personer i åldersgruppen 55–59 år. Ett antagande är att de beräknas börja gå i pension under perioden 2028–2032. Pensionsavgångar i gruppen egna företagare är inte känd men antas ligga runt samma antal som de anställda då de båda grupperingarna är ungefär lika stora.

Det skulle innebära att cirka 100 personer går i pension under perioden, eller i snitt 20 per år. Utfödet via yrkeshögskolan summerar för närvarande till tio utbildningsplatser per år. Lärlingsutbildningarna kan också bidra med ett antal platser varje år.

Urmakare

Förberedande utbildning till urmakare finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till urmakare och möjlighet till lärlingsutbildning. En väg in i yrkesområdet kan vara att börja sin karriär som anställd. Med erfarenhet och yrkeskunnande kan nästa steg vara att öppna egen verkstad. En urmakare som examineras från yrkeshögskolan kan också arbeta utomlands. Som en konsekvens kanske det idag inte etableras tillräckligt många nya urmakare i Sverige.

Urmakare ingår i yrkesgruppen 7311 – finmekaniker. Antalet anställda uppgick enligt statistik från SCB år 2022 till 2 844 och antalet egna företagare uppgick till 154. Hur många av dessa

som är urmakare går dock inte att utläsa. Utlödet via yrkeshögskolan summerar för närvarande till 12 platser per år. Lärlings-utbildningarna kan också bidra med ett antal platser varje år.

Musikinstrumentmakare och glasblåsare

Musikinstrumentmakare och glasblåsare ingår i yrkesgruppen 7319 – musikinstrumentmakare och övriga konsthantverkare. Eftersom yrkesgruppen består av flera olika yrkesgrupper går den inte att utgå från i denna områdesanalys.

Förberedande utbildning inom glasblåsning finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk.

Det finns både vanlig utbildning till musikinstrumentmakare och möjlighet till lärlingsutbildning inom yrkeshögskolan.

Övriga utbildningar konsthantverk

För närvarande finns utbildningar inom förgyllning, ytbehandling, dekormåleri och smide i denna utbildningsinriktning.

Förgyllning, ytbehandling och dekormåleri

Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till förgyllare och dekormålare samt möjlighet till lärlingsutbildning.

Träförgyllare ingår i yrkesgruppen 7521 – manuella ytbehandlare, trä. Det fanns enligt statistik från SCB tre personer som drev egna företag i yrkesgruppen och 100 anställda år 2022. Av de anställda hade 62 personer gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Det var sex personer, som hade en eftergymnasial utbildning som var kortare än tre år. Det var även sex personer hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer. Av de anställda var det 16 personer i åldersgruppen 55–59 år. De beräknas börja gå i pension under perioden 2028–2032.

Dekormålare ingår i yrkesgruppen 3432 – inredare, dekoratörer och scenografer. Eftersom även denna yrkesgrupp består av flera olika yrkesgrupper går den inte att utgå från i denna områdesanalys.

Smide

Arbete med smide omfattar allt från konsthantverk till stålbyggnation. Det finns två yrkesgrupper som återspeglar denna uppdelning: 7221 – smeder och 7215 – stålkonstruktionsmontörer och grovplåtslagare. Denna områdesanalys utgår från 7221 – smeder. Förberedande utbildning till smed finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till varmsmed och möjlighet till lärlingsutbildning.

Antalet anställda i yrkesgruppen uppgick enligt statistik från SCB år 2022 till 2 888 och antalet egna företagare uppgick till 206. Av de anställda hade 2 194 personer gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Det var 168 personer som hade en eftergymnasial utbildning som var

kortare än tre år. 62 personer hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer. Enligt skriften *800 grader* (2019) som tagits fram av Västarvets hemslöjdskonsulenter, fanns vid tiden ett hundratal aktiva varmsmeder i landet. Utflödet via yrkeshögskolan summerar för närvarande till cirka åtta utbildningsplatser per år.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar antal platser som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Antal platser per utbildningsinriktning per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktning	Län	2024	2025	2026	2027	2028
Traditionella hantverksyrken, lärling	Dalarna	70	70	105	70	
	Stockholm	35	35	35	15	15
Tapetserare	Västernorrland	10	10	10	10	
	Västra Götaland	6	6	16	16	16
Sadelmakare	Uppsala	14	7	12	12	12
Trätekniker, hantverk	Västernorrland	18	18	18	12	12
Trätekniker, hantverk	Västra Götaland	23	37	37	37	23
Timmerhusbyggare	Västra Götaland	14	14	14	14	14
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	Västernorrland	12	12	12	12	
	Västra Götaland	30	30	26		12
Urmakare	Östergötland	12	12	12	12	12
Musikinstrumentmakare	Stockholm		7	7	7	
Guldsmed	Västra Götaland	10	10	10	10	10
Glasblåsare	Kalmar		12	12	12	
Övriga utbildningar konsthantverk	Västernorrland	8	8	8	8	
	Västra Götaland	16	16	16	16	

Källa: MYH.

Regionalt utvecklingsansvariga

Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA). Regionerna besvarar varje år en enkät som myndigheten skickar ut gällande efterfrågan på kompetens för de olika utbildningsinriktningarna inom yrkeshögskolan. Det utbud som regionerna har svarat på var det som gällde 2023 och platsutbudet kan ha förändrats sedan dess. Att en region inte svarar på vilka behov som föreligger behöver inte betyda att det saknas efterfrågan på kompetens inom en utbildningsinriktning. Nedan presenteras en kort sammanfattning av de inkomna svaren.

Traditionella hantverksutbildningar, lärling

Region Dalarna uppgav att utbudet kan bibehållas.

Tapetserare

Region Dalarna och Västra Götalandsregionen uppgav att utbudet kan bibehållas. Västra Götalandsregioner framför att möbeltafetserarbranschen växer då det ställs nya krav på återbruk av möbler vid offentliga upphandlingar och inom större företag och institutioner. Detta leder till att företag inom stoppmöbelindustrin har svårt att rekrytera utbildad personal menar man. Regionen ser även att mindre företag har svårt att rekrytera kompetent personal med rätt kunskap och erfarenhet.

Sadelmakare

Region Uppsala län uppgav att utbildningsutbudet kan bibehållas.

Trätekniker, hantverk

Västra Götalandsregionen uppgav att utbudet kan bibehållas.

Urmakare

Region Östergötland uppgav att utbudet kan öka.

Glasblåsare

Region Kalmar uppgav att antalet platser kan minska något men att utbudet i sig är viktigt.

Bedömning av utvecklingen för nya platser med start från 2025

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur årets ansökningsomgång kommer att falla ut. Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar.

Bedömningen kommer att ses över årligen i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

Myndigheten avser att även framgent styra fördelningen av lärlingsplatserna. Detta för att minska risken för överetablering inom ett yrkesområde och för att verka för att platser används för yrkesområden som annars riskerar att försvinna.

Flertalet av utbildningsinriktningarna i denna områdesanalys har redan beslutade omgångar som sträcker sig över hela bedömningsperioden 2024–2029. Utbudet inom dessa bedöms inte kunna öka nämnvärt.

Definitioner

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen \pm, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Utnyttjade platser	<p>Utnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan

Box 145

721 05 Västerås

www.myh.se